

اصول اخلاقی در کسب و کار

ناصر سلمان‌ی ایزدی^۱، ملیحه برزنونی^۲

^۱ - عضو هیئت علمی دانشگاه حکیم سبزواری .
^۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق.

چکیده

با توجه به فاصله گرفتن انسان‌ها از دین و معنویت به خصوص در عرصه کسب و کار و اینکه در عصر حاضر سودجویی به عنوان اساسی‌ترین ارزش اقتصادی در جامعه مطرح است ضروری به نظر می‌رسد که به احیای ارزش‌های اخلاقی اسلام در تمامی عرصه‌ها به خصوص ارزش کسب و کار پرداخته شود. در این نوشتار با استفاده از منابع مرتبط با اخلاق و اقتصاد سعی در تبیین اصول اخلاقی مطرح در فضای اقتصاد شده است. در مجموع به عنوان برآیند نوشتاری می‌توان بیان کرد با ترویج فرهنگ معنویت و اخلاق در عرصه کسب و کار، نه تنها بسیاری از مشکلات اجتماعی از جمله شکاف طبقاتی حل می‌شود بلکه این امر موجب کاهش بسیاری از مفاسد کسب و کار نیز خواهد شد. کلید واژه‌ها: اصول اخلاقی - اقتصاد - کسب و کار.

مقدمه

در او دمیده شده است، خداوند او را خلیفه‌ی خود بر روی زمین قرار داده است که بر بسیاری از موجودات برتری دارد. همچنین در برابر اعمال خود مسئول است؛ «وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا» هرگز چیزی را که به آن علم نداری، پیروی مکن که گوش و چشم و دل همه در پیشگاه خداوند مسئولند. (سوره اسراء، آیه ۳۶)

اگر انسان فقط به دنبال اشباع غرایز حیوانی و کسب و سود باشد از منزلت انسانی ساقط می‌شود و گرنه هر انسانی می‌تواند با رعایت حقوق هموعان خود به کمالات معنوی جدیدی دست یابد و خشنودی خداوند را که بالاترین کمال است به دست آورد. (خلیلیان اشکذری، ۱۳۹۰: ۸۳-۸۴).

در جامعه اسلامی ارزش و کرامت انسان پایه و اصل است و کلیه قوانین با توجه به این اصل تدوین می‌شود روابط مالی و مبادله‌های اقتصادی همه بر محور این اندیشه دور می‌زند که سرمایه و سود باید در خدمت انسان قرار گیرد زیرا آن دو برای رشد و تکامل مادی و معنوی انسان است نه اینکه انسان برای آن دو بوده و در خدمت سود و سرمایه باشد. (خلیلیان اشکذری، ۱۳۹۰: ۸۳-۸۴)

اسلام و کسب و کار از آن جهت که یک سلسله مقررات اقتصادی درباره‌ی بیع، مالکیت، مبادلات، ... دارد پیوندی مستقیم با هم دارند اما این دو، پیوندی غیر مستقیم نیز دارند و آن از طریق اخلاق است. اسلام مردم را توصیه می‌کند به: امانت، عدالت، احسان، ایثار، منع دزدی، خیانت، رشوه و... (مطهری، ۱۳۹۰: ۱۴).

در این مقاله اصول اخلاقی کسب و کار از دیدگاه کتاب و سنت مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. متأسفانه در جامعه کنونی دوری از اخلاق و معنویت به خصوص در عرصه‌ی کسب و کار به یک بیماری شایع مبدل شده و تأثیرات منفی آن در سطح جامعه در حال گسترش است به همین دلیل این تحقیق در صدد آن است که به یادآوری اصول اخلاقی کسب و کار بپردازد و تأثیرات مثبت ناشی از ترویج معنویت و اخلاق در عرصه‌ی کسب و کار را در جامعه بیان نماید. در این مقاله از منابع اخلاقی و روایی معتبر استفاده شده است.

این مقاله شامل سه بخش است که بخش اول با عنوان اصول اخلاقی کسب و کار در عرصه‌ی ارتباط انسان با خدا مورد بررسی قرار گرفته است. بخش دوم اصول اخلاقی کسب و کار در عرصه‌ی ارتباط انسان با اموال بیان شده است و در بخش آخر اصول اخلاقی کسب و کار در عرصه‌ی رابطه‌ی انسان با انسان‌های دیگر مورد بررسی قرار گرفته است.

امید است این مقاله راهگشای کسانی باشد که می‌خواهند اصول اخلاقی را در زندگی خود به خصوص در عرصه‌ی کسب و کار به کار بگیرند.

تبیین اخلاق کسب و کار از دیدگاه اسلام

در بینش اسلامی انسان موجود برگزیده‌ی خداوند است، که می‌تواند، کانون برتری‌ها و فضائل اخلاقی شود؛ زیرا روح الهی